

آبونه شرائطی

ممالک عثمانیه ده سنه لکی (۶۵)، الق
آیاغی (۳۵۱) غروشددر .

ممالک احمدیه ده سنه لکی (۱۷)، الق
آیاغی (۹) فرانقدر .

اداره خانه

باب عالی جاده سنده دائره مخصوصه

اضطرابات

آبونه بدلی پشندر .

§

مملکه موافق آثار مع الممنونیه قبول
اولنور . درج ایدله بن یازیلر احاده
اولونماز .

تذکره

۱۳۳۰

اضطرابات

رساله مزیدان آلمدیغی کو - ترمک شرطیه
بتون یازیلر هر هانکی بر خیزه طرفدان
اقتباس اولونه بیلیر .

§

مکتوبلرک، امضالرک واضح و اوقوناقی
اولمسی و آبونه صره نومروس مختری
بولونمسی لازندر .

§

ممالک اجنبیه ایچون آبونه اولازلر
آدرسلرینک فرانسزجه ده یارلمسی دجا
اولنور .

§

پاره کوئدرلدیکی زان انه یه دثر اولدیغنک
واضحاً بیلدیلمسی دجا اولنور .

فَقْرٌ وَفَتْاوی

موارد اجماعك كافه سنی بيلمك شرط میدر؟

سبیل الرشاد جریده اسلامیة سنه

سبیل الرشادك ۱۹۱۰ كانون اول سنه ۳۲۹ تاریخی نسجه سنك ۲۶۱ نجی صحیفه سنده شرائط اجتہاددن بولنان [موارد اجماع] حقندہ کی سؤالک جوابی مطالعہ اولندی. سائلک امضاسی محمد زکریا ایکن سہو محمد فخرالدین یازاش ایسده تصحیحی دائرہ امکاندر.

محیب فاضل، اجماعك دلیل شرعی اولوب اولامسنده کی علماء اصولونك اختلافاتندن، و بعض علمایہ کورہ مجمع علیہ اولان مسائل دیگرینك عندندہ مجمع علیہ اولمیدندن، خلاصہ اجتہادہ کورہ اجماعده تخلف ایدہ جکندن بحثلہ خیلوجہ بسط مقال بیورمشلردر.

اجماعك دلیل شرعی اولدیغنه کورہ محیبك خلاصہ جوابی موارد اجماعك كافه سنی بيلمك شرط اولوب اجماعك خلافتہ اجتہاد جائز اولمیه جقندن آنحق ویردیکی فتوانك اجماعه مخالف اولمیدیگی بيلمك شرطدر دیمك ایستور.

س: موارد اجماعك كافه سنه وقوف تامی اولمیان بر [مجتهدمطلق] فصل اولیورده ویردیکی فتوانك اجماعه مخالف اولمیدیگی بیلیور؟ ویردیکی قنوی معلومی اولمیان بر اجماعه مخالف اولمیدیگی نه ایله نابتدرکه اجماعه مخالفت ایتمدیکنه قناعت ایدہ بیلسون؟

اگر بیورلدینی وجهله اجماع خصوصنده علمانك مذاہبندن بر مذہبه موافق اولمیدیگی بيلمك کفایت ایدہ جک ایسه او خصوصده مجتهد او مذہبک قیوداتیلہ مقید اولماز می؟ دقت بیورلسون که بحثمز [مجتهد مطلق] حقندہ در و حالبوکه مسائل اجماعیه نك بزہ نقل و ایصالی سنت سنیه نك نقل و ایصالی کی اولمیدندن اقسام خبرنصل مختلف الاحکام ایسه اقسام اجماعك ده اولیله اولمی لازمکلیر. شو حالده مجتهد اجماعی انواع واقسامیلہ بيلمك درکه آکا کورہ اجتہاد ایدہ بیلسون.

ابوبکر الفارسی نك تالیف ایتمدیکی باجلہ مسائل اجماعیه بک چوق علمانك اکثر مسائلنده انکار و مخالفت ایتمدیکی و اجماعك حجت قطعیه اولمی ده مختلف فیہ بولندیگی امام غزالی نك [فیصل التفرقه بین الاسلام والزندقه] نام رساله سنده و بو خصوصده کی مذاہب متخالفه نك یکان یکان مطالعاتیلہ برابر بیویال حاکی نواب الملک محمد صدیق خانك [حصول المأمول من علم الاصول] نام کتابنده بیان اولمش ایسه ده بویله لایسن ولایغی من جوع قبیانندن اولان مطالعات متخالفه دن نه چیقار.

والحاصل مجتهد مطلق طرق اجتہادہ لایقلہ مطاع و شرائطنه تمامیلہ واقف اولمازسه البته درجہ مطلوبه ده اجتہاد ایدہ مز. ایندرسه رابطہ تقلیددن قورتیلہ ماز. والمجتهد لایقلد غیره.

خیرہ بولیده ارآمساز الای ۲۷ طاہور ۲

نظامیہ طاہور امامی داغستانی

محمد زکریا

جواب

داغستانی محمد زکریا افندی بو مکتوبنده اولجہ ویرمش اولدیغ جوابی خلاصہ ایتمکدن سوکره تکرار بر طاقم اعتراضات درمیان ایدیور؛ لایق وجهله آکلاشیلمق ایچون هر بر اعتراضه برر برر جواب ویريورم:

س: ۱ — موارد اجماعك كافه سنه وقوف تامی اولمیان بر مجتهدمطلق فصل اولیورده ویردیکی فتوانك اجماعه مخالف اولمیدیگی بیلیور؟ ویردیکی قنوی معلومی اولمیان بر اجماعه مخالف اولمیدیگی نه ایله نابتدرکه اجماعه مخالفت ایتمدیکنه قناعت ایدہ بیلسون؟

جواب — بر انسان موارد اجماعی برر برر صایه مز. فقط بر مسئله معینہ نك اجماعه مخالف اولمیدیگی بیلیور. بده ایکی وجهله معلوم اولور: یا مسئله بعض مجتهدینك قولنه موافق اولور، یا خود غلبه ظن ایله بو مسئله نك او عصرده تولد ایتش برواقعه اولوب اهل اجماعك او مسئلهیه طامدقلرینسه حکم ایدر، غلبه ظن ادله فقہیه دندر. بز بتون فقہاء عراقیونی، بتون مجتهدین متبوعینی بیله مین، فقط امام مالکك، امام شافعی نك فقہاء عراقیونندن اولمیدیگی، ابوالخفصك، ربیعك، سحنونك، حربی نك مجتهدین متبوعیندن اولمیدیگی بک اعلی بیلیور؛ بر دفعه ده سویلنن «اوچ کره بوشاد.» لفظیلہ اوچ طلاق واقع اولدیغنك؛ نبتدر ایله طلانك، نفیع زبیک [۱] حرام اولدیغنك مجمع علیہ اولمیدیگی بیلیدیکمز حالده موارد اجماعك كافه سنی بیلمیورز.

س: ۲ — اگر بیورلدینی وجهله اجماع خصوصنده علمانك مذاہبندن بر مذہبه موافق اولمیدیگی بيلمك کفایت ایدہ جک ایسه او خصوصده مجتهد او مذہبک قیوداتیلہ مقید اولماز می؟

ج — سالف امتك کتابلری تتبع اولونجه کوریلورکه بر مجتهد مطلق رأی، نظری، اجتہادی کندوسندن اول کلان دیگر بر مجتهد مطلق رأی، نظریه، اجتہادینه توافقی ایدر، انکله مقید اولماز، اکا تابع اولماز، بلکه انکله متوافقی اولور، اکا ناصر اولور.

امام هام ابو حنیفه نك بر چوق مذہبی، استاذی حماد مذہبه، استاذ الاستاذ ابراہیم نخعی مذہبه، فقیہ الصحابه ابن مسعود مذہبه موافق اولمیدیگی کی؛ امام مالکك بر چوق مذہبی سالم بن عبدالله مذہبه، زہری مذہبه، سعید بن المسیب وابن عمر مذہبه موافقدر. ائمه مجتهدین سائرہ نك ده بویله جه موافقتلری واردر.

مثلا زنادن ياك اولان قادینلری فاحشه زنا ایله شتم ایدوب درت شاهد کتیره مدیکی حالده حد قذفه مبتلا اولدقندن سوکره توبه نثار اولان

[۱] ایکی ویا اوچ مقاله سوکره مکتب حقوق مداوملرندن بروسه لی حسن تمسین اندینك (خر) حقندہ کی سؤالنه ویره جکمز جوابده ایضاح ایدہ جکمز.

کیمسه نك شهادتی حقنده امام اعظم ابو حنیفه نك وسفیان ثوری نك مذهبیری کندولرندن اول کان شرح ایله نخی نك مذهبیرینه ، امام مالک وشافعی نك مذهبیری کندولرندن اول کان سعید بن المسیب وعمر بن عبدالعزیز نك مذهبیرینه موافقدر .

کذا اکراه ایله اولان طلاق مسئلهسندده امام مالک وشافعی نك مذهبیری ابن عمر وعطا مذهبیرینه ، امام اعظم واصحابی وثوری نك مذهبیری شعبی وقزاده مذهبیرینه موافقدر .

کذا سرخوشک طلاق مسئلهسندده امام مالک مذهبیری زهری وسالم بن عبدالله مذهبیرینه ، امام ابو حنیفه نك مذهبیری ابن عباس وعطایا مذهبیرینه موافقدر .

کذا زوجنک وفاتیه حامل قالان قادینک عدتی مسئلهسندده امام اعظم ابن مسعوده موافقدر .

کذا اوج طلاق ایله مطلقه اولان قادینه نفقه نك وسکنانک لزومی مسئلهسندده امام اعظم حماد ، نخی ، اسود ، عمر الفاروق وابن مسعود رضی الله عنهما مذهبیرینه موافقدر .

کذا مهر تعیین ایدلمدیکی حلاله زوجی وفات ایدن قادین حقنده مهرک لزوم وعدم لزومی مسئلهسندده امام ابی حنیفه ابن مسعود وعلقه وشعبی وحسن بصرییه ، امام شافعی حضرت علی المرتضایه موافقدر . وقس علیه البواقی .

بونک کبی اصحاب ابی حنیفه دن خلیفیی واصل مرتبه اجتهاد اولدقلری حالده اجتهادلری استاذلری امام ابی حنیفه نك اجتهادینه توافق ایتش اولغله امام مشارالیه انتسابی شرف بیلمشلردر . یوخسه خاطر ایچون ، بلا دلیل انتساب ایتامشلردر . مثلاً اصحاب ابی حنیفه دن ابو یوسف یعقوب الانصاری ، ابوالهذیل زفر البصری ، اسد بن عمرو البجلی ، عافیة بن یزید الاودی ، علی بن مسهر ، قاسم بن معن المسعودی ، یحیی بن زکریا بن زائدة الکوفی ، داود بن نصیر الطائی ، حبان بن علی الغزلی ، مندل بن علی الغزلی ، محمد بن حسن الشیبانی ، حماد بن الامام ابی حنیفه ، یحیی بن سعید القطان ، ابومطیع الباجی ، ابوعصمة نوح بن مریم المروزی ، حسن بن زیاد اللؤلؤی ، یوسف بن خالد البصری کبی ائمه دین مجتهد مطلق اولوب سراج الامة ابو حنیفه یه انتسابی شرف بیلمشلردر .

مجتهد مطلق ایکی نوعدر : بری غیر منتسب ، دیکری منتسبدر . مجتهد مطلق غیر منتسبده ایکی نوعدر : بری متبوع ، دیکری غیر متبوعدر .

۳ — « مجتهد اجماعی انواع واقسامیه بیلملی درکه اکاکوره اجتهاد ایده بیلسون . »

ج — مجتهد اجماعی احکامی اعتباریه اقسام وانواعی و حجت شرعیه اولوب اولمامسی حقنده کی اختلافی بیایر . از جمله مجمع علیه اولان مسائل ضروریات دیندن ایسه منکرینک اکفار اولنه جفنی ، خلاف سابق تقرر ایتکسزین بالتواتر منقول اولان اجماعی انکار ایده نك بر طائفیه کوره اکفار اولندیغنی ، دیکر بر طائفیه کوره اکفار اولونمیدیغنی ، صحابه نك نصاً اولان اجماعی انکار ایده نك اصح مذاهبه کوره اکفار

اولندیغنی ، بعد الاصحاب خلاف سابق تقرر ایتکسزین واقع اولان اجماعی انکار ایده نك تضلیل اولندیغنی ، استقرار خلافدن صوکره واقع اولان اجماعی انکار ایده نك نه تضلیل ، نه اکفار اولندیغنی ، بطریق الاحاد منقول اولان اجماعی حجت اولمسندده علمانک اختلافی بولندیغنی ، نظام ایله بعض شیعیه نك وقاشانی نك وبعض خوارجک اجماعی کلیاً انکار ایلدکلریغنی ، ظاهرییه کوره انحق اجماع اصحابک معتبر اولندیغنی ، اجماع سکوتی نك مختلف فیه اولدیغنی ، اهل مدینه نك ویا اهل بیتک ویا شیخینک ویا خلفاء اربعه نك ویا اهل کوفه وبصره نك اتفاقیه اجماعک انعقادده اختلاف بولندیغنی بک اعلا بیلیر ، فقط ایزوجه بتون مسائل اجماعیه بیلمک لازم کلر . هایدی براز کتب اصولیه یه مراجعت ایدلم :

فخر الاسلام یزدوی اصول یزدویده ، صدر الشریعه توضیحده ، ابوالبرکات النسی منارده ، فناری فصول البدایمده ، ابن همام التحریرده . موارد اجماعک کافه سی دکل ، موارد اجماعی بیله معرفتی شرط کوسترمبورلر . سعدانین تفتازانی تلویحده اولی اولان معرفت اجماعی ده ذکر ایتکدر ، دیور . فناری تلویح حاشیهسندده تفتازانی نك سوزینه شویله جواب ویریور : فقیهک مجتهد اولمسی ایچون معرفت اجماع شرط دکلدر ، بلکه معرفت اجماع اجتهادینک مردود اولمامسی ایچون شرطدر ، بوکا مبنی بعض مجتهدیندن اجماعه مخالفت واقع اولدی ده اجتهادلری رد اولندی .

کور یورسکزرکه اصولیونک بو سوزی سزک سوزکره تمامیه مخالفدر . فی الواقع منلا خسرو مرآتده ، بیضاوی منهاجده ، عبدالعزیز البخاری کشف یزدویده ، غزالی مستفاده ، ابن الحاج التقریر والتحیرده ، ابن عبدالشکور مسلم الثبوتده معرفت اجماعی شرط اوله رق ذکر ایدیورلر . فقط هیچ بری بتون موارد اجماعی بیلمک شرطدر دیور . مسالک متکلمین اوزره یازیلان اصول کتابلرینک اک مکملی اولان کتب اربعه دن المستفاده شویله دینیور :

« والتحقیق فی هذا الاصل انه لا یلزمه ان یحفظ جمیع مواقع الاجماع والخلاف بل کل مسألة یتفق بها ینبغی ان یعلم ان فتواه لیست مخالفة للاجماع اما بان یعلم انها موافقة لمذهب ذی مذهب من العلماء او یعلم ان هذه الواقعة متولدة فی العصر لم یکن لاهل الاجماع فیها خوض فهذه القدر فیه کفایة .. »

ایشته بوعبارده ی صاحب کشف التزام ایله نقل ایدیور . اسنوی شرح منهاجده ، ابن الحاج التقریر والتحیرده تمامیه بورائی قبول ایدیورلر . مرآت حاشیهسندده ده بویلاجه ایضاح اولتیور .

اکلاشیلیورکه سزک سوزیکر اصولیونک بوسوزینه ده مخالفدر .

۴ — آنفاً ذکر اولندیغنی اوزره مجتهد طرفندن اجماعه مخالفت واقع اولمشدر . صحیح بخاریده بیان بو یورولدیغنی اوزره اصحاب کزین خسته لق ووسوزلقدن طولانی تیمک جوازی حقنده اجماع ایتشلر ایدی . ابن مسعود بو اجماعه مخالفت ایتدی .

علم خلاف ایله مشغول اولانلره خفی اولمیدیغنی اوزره مجتهدینک

مفردات مسائل واردر . مفردات مسائل اجماعه مخالف صابيلزمي ؟
معلوم اولديني اوزره امامت كبرى مسئله سنده سعد بن عبادة اجماع
صحابي به مخالفت ايتش ایدی .

۵ -- « والحاصل مجتهد مطلق طرق اجتهاده لایقيله مطلع و شرائطه
تماميله واقف اولمازسه البته درجه مطلوبه ده اجتهاد ایده ماز ، ایدرسه
رابطه تقلیددن قورتيله ماز . والمجتهد لایقله غیره . »

۵ : ج -- سوزیکز طوغری در ، فقط مدعا کزری اثبات ایده مز .
موارد اجماع کافه سنی بیلک طرق اجتهاده داخل دکدر . معرفت
اجماع اصولین حنفیه دن بر جماعت عظمایه کوره مجتهد اوله نک
بيله شرطی دکدر .

ارتق « لایسمن ولا یغنی من جوع » قبیلندن اولان شیلر ایله مشغول
اولوب اسملرینی تعداد ایتدیکم کتب اصولیه به مراجعت ایدیکز ؛
قال الله تعالى : فاستلوا اهل الذکر ان کنتم لاتعلمون .

از میرلی

اسماعیل حقی

برأولوم میدانیدر کولر ، أولوم میدانای باق .
یرمی یوق شانکه ، اجلانکه ترک روح ایچون ؟
حقه کیتک حقدیر آحق سینۀ مجروح ایچون !
ضیق صدر اولق ، ورم اولق می لازم هپ عجب ؟
موت ایچون دنیاده واردر باشقه علوی بیک سبب !

آه ، ای صادقله فتی ، ای سها قربانلری ،

ای معالیدن عبارت اعتلا قربانلری ،

ترک روح ایتک مذلدر ، دیوبده یرده سز ،

یرده قالمش ماتی اعلا ایچون کولارده سز

عرشه یاصلانمش اولورکن - هم حزیندر ، هم وقور -

دیز چوکر ، قرأنی حقدن ایندیرن قرآن اوقور !

کوک یاتاق ، آی مشعل ماتم ، بولوط بالین اولور !

بن امینم : بویله اولمک کون کلیر بر دین اولور !

۲۰ شباط ، ۳۲۹

مدحت جمال

ادبیات

آسمانی بر أولوم

-- صادقله فتی به --

آسمانی بر اولومدر ، یرله یوقدر نسبتی ،

عرشه واصلدر بوموتک آتشین ماهیتی .

اونلر اولمک علمنک دهشتلی بر رهبرلری ،

باق نه یوکسک برأولومدر ، باق : فضا مقبرلری !

کنجلر ، اولمک نه در ؟ بر علم علوی ! اوکره نیک .

جدک آت اوستنده اولمش ، سنده بر طیاره نک ،

آهنین شهبانک آلتنده ایت ترک حیات ،

ذوقی یوق ، معناسی یوق بر عمره دکر کائنات !

کوکده جان ویرمک غروب شمسه بکزر ، عینیدر ؛

کوکده آدم اوغلنک آرتیق جدل میدانیدر .

یوکسل آرتیق یرده قالمقدن بونالین حوصله ک :

عرشه ، یاخود انجم افلاکه چارپوپ پارچالان .

خسته اولمک بر قادیئلر ، بر صییلر حقیدر ؛

برده آنحق ملکه لاقید اجنبیلر حقیدر .

یوقسه اوز اولادی ملکک موت موعود ایسته مز ،

اولماق لازم کلیر بر ذوقی اولمکدن الذ .

استراحت شیاته سنده جان ویروب کیتک قدر

روح انسانینی تذلیل ایله یین بر ذلی وار ؟

مرد اولان انسان ایچون برنومه مختصدر ، یاتاق ؛

اسلام عسکرینه

اسلام تاریخینده بعضیه بختدر :

بدر محاربه سی

یوقاریده (احد محاربه سی) (بدر محاربه سی) دییه ایکی جنک
آدی کجی . بو محاربه لره ناصیل و نتیجه لرنده نه فائده و نه مضرت
حاصل اولدیغنی هر مسلمان عسکر بیلمه لیر .

بدر محاربه سی : مسلمانلغک قازاندیغنی ایلك حربدرکه (بدر)
ده نیلن موقعده و مسلمانلره مکه مشرک لری آراسنده واقع اولمشدی .

ایکی طرفک عسکرلری رفتنلری :

مسلمان اوردوسی ۳۰۵ کشیدن عبارت ایدی که : بو کونکی
طابورلرک یاریسندن آز دیمکدر . قوماندانی ده بالذات حضرت پیغمبر
صلی الله علیه وسلم افندیز ایدی .

مشرک لره قوتی ده بیک نفره یاقین ایدی که مسلمان اوردوسندن اوج
قات فضله بولونویوردی . قوماندانلری ده (ابو جهل) ده نیلن ملعون
ایدی .

لوازم جهتنه کلنجه : مسلمان اوردوسنده یالکز اوج آت و یتش
ده وه واردی . مشرک لره اوردوسنده ایسه یوز آت ویدی یوز ده وه
اولدینی کبی افرادینک چوغی ده زرهلی ایدی ، یعنی اوقدن ، غارغیدن ،
قلیچدن و جودلرینی قورومق ایچون ده میردن البسه کیمشردی .
بیعتی خصوصی ده بوکا کوره ایدی . یعنی مسلمان اوردوسنده قورو